

The Torah Nation

פרשת תרומה, תשע"ט

1) האמונות והדעות - מאמר שלישי - פרק ז (ר' סעדיה גאון זצ"ל) [882-942]

והואיל וכבר הקדמתי עניינים אילו, ראיתי להסמיך לדברים הללו דברים בעניין ביטול התורה כי זה מקומו. ואומר: קבלו בני ישראל קבלה מוסכמת, שמצוות התורה אמרו להם הנביאים עליהם שאינם בטלים...

וכאשר בדקתי בספרים, מצאתי מה שמוכיח על כך: ראשונה: שהרבה מן המצוות כתוב בהן ברית עולם. וכתוב בהן לדתיתכם. וכן לפי שאמרה התורה, "תורה צוה לנו משה מורשה" (דברים לג, ד).

ועוד לפי שאומתינו בני ישראל אינה אומה אלא בתורותיה. וכיון שאמר הבורא שהאומה תעמוד כימי השמים והארץ, הרי בהכרח שתורותיה עומדות כימי השמים והארץ.

2) רמב"ן – פרשת תרומה, פרק כה, פסוק ב

כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצוותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם הגרים שבאים להתנהד, וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצום על ידו של משה, וכתר עמהם ברית על כל זה, מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לאלקים כאשר התנה עמהם מתחלה "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה" (לעיל יט ה), ואמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שם ו), והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם. ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל. והנה עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון... על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה...

וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר... והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני... והמסתכל יפה בכתובים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו בהם, יבין סוד המשכן ובית המקדש...

3) רמב"ן – פרשת תרומה, פרק כה, פסוק י

"ועשו ארון" - יחזור אל בני ישראל הנזכרים למעלה, ואחרי כן "וצפית אותו" (פסוק יא), "ויצקת לו" (פסוק יב), וכולן בלשון יחיד, כי משה כנגד כל ישראל (מכילתא יתרו א). ויתכן שירמוז שיהיו כל ישראל משתתפין בעשיית הארון בעבור שהוא קדוש משכני עליון, ושיזכו כולם לתורה. וכן אמרו במדרש רבה (שמות לד, ב) מפני מה בכל הכלים כתוב "ועשית", ובארון כתיב "ועשו ארון"? א"ר יהודה בר' שלום אמר הקב"ה יבאו הכל ויתעסקו בארון שיזכו לתורה.

4) שמות (תרומה) – פרק כה

יג וְעָשִׂיתָ בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים ; וְצִפִּיתָ אֹתָם, זָהָב. יד וְהִבַּאתָ אֶת הַבְּדִים בְּטַבַּעַת, עַל צְלָעַת הָאָרוֹן, לְשֵׂאת אֶת הָאָרוֹן בְּהֵם. טו בְּטַבַּעַת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבְּדִים: לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ. טז וְנָתַתָּ אֶל הָאָרוֹן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אָתַן אֱלֹהֶיךָ.

5) ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל – פרשת תרומה, פרק כה, פסוקים יב-טו

הבדים לא היו רק מכשירי הובלה, שהשתמשו בהם באורח זמני בשעת ההובלה, אלא: "לא יסרו ממנו" - "והמסיר בדי ארון לוקה" (יומא עב ע"א). הבדים היו חלק מהותי מתבניתו הסימבולית של הארון - עד כדי כך, שלפי משמעות הכתוב היה צריך לקבוע אותם בארון עוד בטרם יתנו בו את העדות ויתנו עליו את הכפורת. מכל מקום, חשיבותם המהותית של הבדים בשביל הארון מעוגנת בלאו של "לא יסרו ממנו", שהוא בניגוד לכל שאר כלי המקדש...

יתר על כן, ממלכים א' (ח, ח) אנו למדים, כי ראשי הבדים בלטו מאחורי הפרוכת, "וינראו... ולא נראו החוץ", והבדים היו אפוא הדבר היחיד אשר רמז לבאי המקדש על מציאות הארון מאחורי הפרוכת. בדי הארון מסמלים את הייעוד ואת התפקיד: לשאת את הארון ואת תוכנו, בשעת הצורך גם מעבר לגבולות מקום עמידתם הנוכחית, והמצוה שלעולם לא יסורו הבדים מן הארון קבעה מראש לכל

הדורות את דבר האמת, שהתורה הזאת ותעודתה אינן תקועות באדמה, שעליה עמדו בשעתם הקודש והמקדש. נוכחותם התמידית של הבדים מעידה על כך, **שתורת ה' אינה קשורה וזקוקה לשום מקום מיוחד**, ודבר זה בולט בחריפות יתירה בניגוד שבין הארון לבין שאר כלי המקדש, ובייחוד השולחן והמנורה שאין להם בדים קבועים. מאליו עולה כאן הרעיון: שולחן ישראל ומנורת ישראל - מלוא חייו הגשמיים ופריחת חייו הרוחניים - קשורים באדמת ארץ הקודש; **תורת ישראל - שאני.**

(6 אמרי דעת¹ - נאומים הקשורים לענין ה"דף היומי" (ר' מאיר שפירא זצ"ל)
 איתא בגמרא (סנהדרין לח:): כשנברא אדם הראשון, רצה הקב"ה לאסוף את אבריו מכל העולם, שלא יאמרו "זה כולו שלנו". נטל הקב"ה את ראשו מארץ-ישראל, את גופו מבל, ושאר האברים – משאר הארצות. משל זה אפשר גם להמשיל על הרכבה של התורה שבעל-פה. **הראש – שזה היסוד והיא "המשנה" – בא מארץ ישראל. הגוף – וזה הגמרא על כל המסכתות והשקלות-וטריות – באה מבל. שאר האברים – והם הפירושים על הש"ס – נאספו מכל יתר הארצות, רש"י – חי באשכנז ובצרפת, בעלי התוספות – בצרפת, הרמב"ם – בספרד, הר"ף – באפריקה, המהרש"א והמהר"ם – בפולין, וכך עד לאחרוני המפרשים שהם מכל העולם.**

(7 תניא – פרק ד

ואף שהתורה נתלבשה בדברים תחתונים גשמיים הרי זה כמחבק את המלך, דרך משל שאין הפרש במעלת התקרבותו ודביקותו במלך, בין מחבקו כשהוא לבוש לבוש אחד, בין שהוא לבוש כמה לבושים מאחר שגוף המלך בתוכם וכן אם המלך מחבקו בזרועו גם שהיא מלובשת תוך מלבושיו כמו שכתוב: וימינו תחבקני; שהיא התורה, שנתנה מימין.

(8 רבינו בחיי – פרשת תרומה, פרק כה, פסוק י

וע"ד הפשט היה הארון כמין תיבה מיוחדת להצניע בתוכה לוחות העדות, ומפני שהתורה היא ראשית לכך קדם הארון לשאר הכלים. **ומה שנקרא "ארון" מלשון אורה על שהתורה שבתוכו נקראת אור.**

(9 אסתר – פרק ה, פסוק טז

לַיהוּדִים הַיְתֵה אֹרֶה וְשִׁמְחָה וְשֵׁשׁ וְיָקָר.

(10 מסכת מגילה דף טז:

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", אמר רב יהודה: **אורה - זו תורה, וכן הוא אומר "כי נר מצוה ותורה אור". שמחה - זה יום טוב, וכן הוא אומר "ושמחת בחגך", ששון - זו מילה, וכן הוא אומר "שש אנכי על אמרתך", ויקר - אלו תפלין, וכן הוא אומר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ותניא - רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפלין שבראש.**

(11 שפת אמת – פורים, שנת תרס"א

ליהודים היתה אורה זו תורה. הגם שכבר קבלנו את התורה. אבל צריכין להיות דבוקים בתורה. וע"ז אמרו חכמים במ"ח דברים התורה נקנית בהם שע"י הדברים הללו מתחברים אל התורה. ז"ש היתה אורה. הויה וקנין. ואיתא בגמ' מ"ח נביאים היו לישראל. וכולם לא החזירו למוטב עד ישועה זו בפורים. ואותן מ"ח נביאים מכוונים למ"ח דברים שהתורה נקנית בהם. וכמו שהוא בפרט. כן כלל ישראל הי' הכנה שלהם כח אלה המ"ח נביאים שבאו להחזיר למוטב. זה הדביקות אל התורה שנק' טוב. והקב"ה טוב ומטיב פרשנו במ"א שמלבד שנתן לנו התורה שהיא לקח טוב. אבל במתן תורה הדביק אותנו להיות בעצם תורה כמ"ש וחיי עולם נטע בתוכינו. ועשה אותנו טובים. וזה חלק התורה שבע"פ שהוא בנפשות בניי בעצם. אך עונותינו היו מבדילים. ובפורים החזירנו למוטב להיות דבוקים בתורה. וז"ש הדר קבלוה בימי אחשורוש. פרש"י ז"ל מאהבת הנס. פי' ע"י הנס נתעורר האהבה שיש בלבבות בניי אל התורה. וזה בא ע"י מפלת המן ועמלק. כי עמלק וכת שלו עומדין רק לבטל זו האהבה מלבבות בניי. וגם מעולם הי' עומד על הפרק ויבוא עמלק בעוד שהיו בניי מוכנים לקבלת התורה. שזה הי' המכוון של גאולת מצרים. בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים כו' החר זהה.

¹ חלק ב, עמ' רלא